

Almázia

Kultúrna príloha

Banská Štiavnica
Mesto kultúry 2019

28. jún 2018
číslo 7.

samostatne
nepredajné

NEBOJME SA DIVADLA

Tvorcami víťazného projektu Mesto kultúry 2019 s názvom Banská Štiavnica: Renovácia identity sú aj divadelníci z Ansámblu nepravidelného divadla, n.o., (AND) so sídlom v Banskej Štiavnici, Ján Fakla a Jana Mikitková. Spolu so scénografom Dušanom Krnáčom, aktivistom Milanom Lichým a dizajnérom Eniacom založili v roku 2016 Festival AMPLI-ÓN – Nový kabaret & pouličné umenie. Členovia AND pracovali predovšetkým na dramaturgickej koncepcii projektu Mesto kultúry 2019, ktorá je inšpirovaná mestom Banská Štiavnica a jeho obyvateľmi.

„Hoci nežijeme trvalo v Štiavnici, sídlo nášho divadla od roku 2018 je práve tu. Kto sme, prečo sme pol roka dochádzali do Štiavnice a spolupracovali na víťaznom

foto: EXKURZIA DO NESLOBODY v retro-buse, zdroj: M. Svítok

projekte a čo sme pripravili v oblasti divadla pre mesto a región na rok 2019?“

Dramaturgia projektu vychádza z hlavného problému mesta v oblasti kultúry, ktorým je NEZÁUJEM miestnych obyvateľov O UME NIE. Primárne nebude programovanie podujatí, ale aktívna práca umelcov s jednotlivými komunitami mesta (deti a mládež, obyvatelia v produktívnom veku, seniori/pamät-

níci Plety, Tabačky a Rudných baní, Rómovia a amatérski i pro-

fesionálni umelci,..). Všetky diela by mali vzniknúť na podklade príbehov, spomienok, kroník či fotografií od miestnych obyvateľov na tému veľkých činov i prešlapov ich predkov či súčasníkov. Zmapujeme identitu Štiavnice a Štiavničanov a následne zozbieraný materiál pretavíme do umeleckých výstupov. Veríme, že ak vznikne divadlo, poviedka, obraz či film o miestnych alebo o ich blízky, radi navštívia divadlo, kino či výstavu, kde budú mŕtvi nimi inšpirované diela vidieť. Procesy aj výstupy sa uskutočnia v 3 dramaturgických líniiach: OB(NOVE)NÉ MIESTA, OB(NOVE)NÍ LUDIA a OB(NOVE)NÉ PRÍBEHY. Projekt vytvorí aj nové priestory pre kultúrne využitie umelcov i miestnych, zapojí mladých i starších dobrovoľníkov.

V rámci divadla vás čakajú tieto 4 projekty:

*NEBOJME SA DIVADLA –
cyklus hosťujúcich inscenácií
s diskusiami.*

V meste chýba tradícia pravidelného hostovania kvalitných a progresívnych divadiel. Dramaturgia cyklu je zameraná najmä na mladých a deti, aby si vytvorili vzťah k umeleckej hodnote divadla, ale aj na významné diela pre strednú i staršiu generáciu, ktoré zreflektujú osobitú identitu a sociálne problémy človeka v malom meste (neúplná rodina, malomeštiactvo, chudoba, inakosť). Cyklus obohatia následné diskusie tvorcov a divákov, ktorých cieľom je posúvanie vyspelosti Štiavničanov k prijatiu aj náročnejších divadelných produkcií.

*ŠTIAVNICA NIELEN
STRIEBORNÁ alebo
Šľachtici, básnici a náckovia*

Viaczánrová pouličná pochôdzková inscenácia o hľadaní súčasného pokladu Banskej Štiavnice. Historické a zároveň modernou formou inscenované putovanie umelcov a divákov so živou hudbou, spevom a tancom za neobjaveným pokladom baníckeho mesta, ktorý sa neukrýva iba v striebre, ale najmä v ľuďoch a ich osobných príbehoch. Inscenáciu našťudujú profesionálni herci spolu s komunitou miestnych divadelných ochotníkov, ktorých aj touto cestou pozývame k spolupráci. Divadlo je určené domácim obyvateľom, rodinám s deťmi i turistom.

foto: Pohybová inštalácia FITTING, zdroj: L. Raslt

ODVAHA SA OPLATILA

Reportáž z prezentácie projektu *RENOVÁCIA IDENTITY* v Bratislave

Po príchode do prednáškovej sály Univerzitnej knižnice sme ešte netušili, čo nás v ten deň čaká. Na začiatku bloku troch prezentácií sme mali trochu šťastie, pretože sme išli ako druhí v podradí. To nám pomohlo vyriešiť problém s naším prezentačným súborom, ktorý na technickej skúške nešiel spustiť. Bol veľký. Naša grafička a autorka loga Almázia Ivana Palečková (v tmavozelených šatách) preto rýchlo utekala do svojho výtvarného ateliéru, aby ho priniesla po častiach. Stihla to akurát. Nakoniec pomáhala prezentáciu z notebooku aj spúšťať. Prvé išli, ešte pred nami, favorizované Nové Zámky.

Prekvapili bohatým programom zo zahraničia aj tekvicovými jadierkami, ktoré rozdávali prítomným v sále. Zaujali profesionálnou prípravou a kvalitnými a odhodlanými ľuďmi, vrátane spisovateľa Ballu. Nepresvedčili však dostatočne zreteľnou dramaturgiou a jasným cieľom.

To nám všetkým dodalo viac sebavedomia. Najmä nášmu moderátorovi Václavovi Šimkovi alias Wuačkowcovi, ktorý na rozdiel od toho novozámockého, svoje vstupy nečítal, ale rapoval.

Spolu so šokujúcou videokážkou pesničky Stana Vitáloša Almázia, almázia to bol náš odvážny režijný zámer, ktorým sme hneď na začiatku nášho vystúpenia uvoľnili atmosféru v publiku i v odbornej komisii.

To umožnilo inak suchému Rastovi Markovi byť prirodzeným nielen v odpovedi na anketovú otázku Čo je almázia?, ale aj pri stručnom slovom i grafickom vysvetlení problému, ktorý nás v Banskej Štiavnici najviac trápi a chceme ho vyriešiť: NEZÁUJEM O KULTÚRU. Rasťo bol dobre

pripravený aj oblečený (v tmavom obleku s kravatou), náš základný zámer získať nového diváka nečítal a najmä nebol zdĺhavý a nudný!

Po ňom sa neformálny hip-hopper Wuačkowec (v riflových kraťasoch a tričku BŠ Hills) opýtal, o čom bude celá Renovácia identity našej mladej dramaturgičky a režisérky Janky Mikitkovej (oblečenej v čiernych artových šatách a modrom svetriku).

Odpoveď podľa nej dáva DRAMATURGIA projektu. Tú aj s pomocou graficky vkusne vyriešených slidov vysvetlila ako cyklický tvorivý proces od občana – Štiavničana, od ktorého získame zaujímavé témy a príbehy cez ich spracovanie mnohými skúsenými a renomovanými umelcami až po ich umelecké diela a výstupy, na ktoré budú zvedaví najmä Štiavničania, ďalší noví diváci, pretože budú vznikať s nimi a práve o nich.

Jej zdôvodnenie a rozdelenie do tematických okruhov (Obnovené miesta, obnovení ľudia a obnovené príbehy) bolo pre odbornú komisiu zrejme tak presvedčivé, že dramaturgiu ocenila zo všetkých troch projektov ako najlepšiu.

A to aj napriek tomu, že Janka v strese z časového limitu zabudla vymenovať hlavné cieľové skupiny (neskôr boli premietnuté v slide).

Po Janke nasledoval krátky videozáznam výpovedí členov Programovej rady (okrem prítomných aj Iveta Chovanová, Daniel Harvan, Tomáš Lazar, František Kráhenbiel), ktorí na rôznych miestach v Banskej Štiavnici spolu s ďalšími Štiavničanmi (Ľudmila Blašková, Jaro Koleda, Ivana Laučíková, Matej Lukáč) predstavovali svoje zábery, ciele aj jednotlivé projekty. Svoju pozvánku umelcom pridal aj najstarší obyvateľ Drieňovej Ivan Beňo a podporu projektu potvrdila priamo zo sídliska pani primátorka Nadežda Babiaková.

Video Heňa Žuchu malo evidentný úspech nielen u publika, ale aj u konkurenčných tímov, pretože sa na niektorých príspevkoch spolu s odbornou komisiou viackrát pobavili.

V tejto uvoľnenej atmosfére pokračoval krátky dialóg Wuačkowca s Jankou o celoročnom kalendári podujatí, opäť vkusne znázoreným aj jemnou grafikou.

Podobne zaujímavá a vtipná bola odprezentovaná aj povinná a inak nudný štatistický sumár všetkých plánovaných podujatí, ktorý bezprostredný Wuačkowec celkom úspešne odrepol (naspamäť), čo vyvolalo nadšenie a potlesk celého publika.

Po takomto úspechu nemala jednoduchú úlohu – emotívne, resp. racionálne presvedčiť odbornú komisiu o tom, že napriek tomu, že Banská Štiavnica sa javí ako kultúrna, realita je opačná – teoretická umenia Zuzana Bodnárová (v čiernych nohavičiach, ružovom tričku a čiernom saku).

Jej desaťročné pôsobenie v Banskej Štiavnici a skúsenosti v spolupráci s pokojným výtvarníkom Svätom Mikyťom (v tričku a kraťasoch), ktorý mimochodom počas celej prezentácie osobne tlačil logo Almázia na tričká a „neviditeľná“ Saša Pastorková (v pestrofarebných letných šatách) ich rozdávala divákovi, však zapôsobili.

Napriek priznanej tréme Zuzanine argumenty a objasnenie, ako je pre Štiavničanov dôležité spojenie a stotožnenie sa s centrom mesta a kultúrou v ňom, aj zavázili.

Potvrdila to aj záverečná ukážka vlastnej tvorby v podobe rapového remaku Vitálošovej Almázia, ktorý Wuačkowec aj s hudobným podmazom Doda Klimka posunuli viac do umeleckej roviny.

Nasledujúci búrlivý potlesk a piskot ako na koncerte zrejme vyrazil dych aj tretiemu súťažnému mestu – Spišskej Novej Vsi.

Jeho zástupcovia vrátane pána primátora predstavili svoj projekt ako Mesto SNOV a okolie ako naozajstný slovenský raj. Hodnotenie a entuziazmus jednej zástupkyne bol až tak veľký, že pôsobil kontraproduktívne a zrejme preto na otázku člena odbornej komisie, čo teda ešte chcú, keď raj už majú, ani nevedeli odpovedať. Projektu tiež chýbala špecifická dramaturgia a očakávaný kvalitatívny posun.

Všetky tri mestá po svojej prezentácii odpovedali aj na otázky o trvalej udržateľnosti projektu v ďalších rokoch (po roku 2019), o medzinárodnom presahu projektu a tiež na otázky publika.

Aj tu bol náš tím pripravený asi najlepšie.

Rasťo, Janka a Zuzana sa striedali a dopĺňali pri odpovediach úplne prirodzene, stručne a vecne ako zohratý tím.

Podporou prezentácie bola nielen faktická poznámka Anky Gruskovej o Štiavnici, ale aj aktívna početného fun-klubu Štiavničanov a ostatných členov tímu (Michal Pálka, Iveta Chovanová, Zuzana Patkošová), ktorí prišli podporiť mesto svojou účasťou a povzbudzovaním.

Aj preto bol pre nich, a najmä pre celý projektový tím, veľkým zadosťučinením výsledok tohto napínaveho finále. Potvrdil, že rôznorodosť názorov ešte neznamená nemožnosť sa dohodnúť na spoločnej veci, že odvaha sa naozaj vypláca a dramaturgia je nie zbytočné slovo.

Zaznamenal: Ján Fakla, člen tímu a pozorovateľ v hľadisku (oblečený vo voľnom letnom štýle)

Rozhovor s divadelnou režisérkou Milkou Martákovou

Milka Martáková absolvovala štúdium divadelnej dramaturgie a réžie na VŠMU, po jeho skončení vycestovala do škótskeho Edinburgu, kde žila tri roky a uviedla dve svoje réžie na najväčšom divadelnom festival na svete Fringe. Po návrate zo Škótska sa presťahovala do Banskej Štiavnice, kde sa začala venovať hlavne site specific tvorbe a autorskému divadlu.

Prečo ste si vybrali za miesto pre svoj život Banskú Štiavnicu?

Kto niekedy zažil atmosféru Edinburgu pochopí, že návrat z tohto mesta do Bratislavy môže spôsobiť šok. Napriek tomu, že mám ako rodená Bratislavčanka toto mesto rada, zistila som, že už v ňom nechcem žiť. Hľadala som alternatívu, miesto ktoré má ducha a bude ma dennodenne ohurovať tak, ako Edinburg. Štiavnica to v rámci Slovenska jednoznačne vyhrala. Aj niekoľko rokov po tom, ako som sa prisťahovala, som dokázala naraziť na úplne neznáme miesta, uličky, zákutia, výhľady. Milujem aj širšie okolie, dedinky, prírodu. Keď som sem pred ôsmimi rokmi prišla, bolo to na skúšku, úprimne, nemyslela som, že tu „skysnem“ naveky, ale teraz to tak už vyzerá. Narodila sa

tu moja dcéra, s mužom sme kúpili dom a ja si konečne plánujem zmeniť trvalý pobyt. Budem už Štiavničanka nielen srdcom, ale aj na papieri.

Čomu ste sa doteraz v Štiavnici venovali?

Štiavnici ďakujem za to, že ma priviedla k fenoménu site – specific tvorby. Ide o umenie zasadené do kontextu určitého priestoru, ktorým je priamo vymedzené, z ktorého čerpá inšpiráciu a na oplátku ho oživuje. Štiavnica hojne ponúka mnohé takéto miesta, napríklad staré budovy, ktoré už stratili svoju funkciu, ale stále majú svoju dušu, teda Genius Loci. S mojou skupinou divadla Tretej ruky sme v 2011 oživilí jedáleň školy v budove Centrálka s predstavením Biela skrinka, v 2012 výklad vtedy ešte opusteného hotelu Bristol s predstavením Červená skrinka, v 2013 sme priamo na vodnej ploche jazera veľká Vodárenská predviedli hudobno – divadelný projekt „Toto nie je zlatá rybka“, v 2016 sme otvárali festival Vlnoplocha predstavením Pes, ktorý uvidel boha, na nádvorí pred kaviarňou Libresso. Okrem toho som organizovala spolu so združením Filmodrom niekoľko

foto: Pes, ktorý uvidel boha, zdroj: M. Martáková

ročníkov fotomaratónov a ako scenáristka som spolupracovala na 3D filme Henricha Žuchu a Kláry Jakubovej Kuku, ktorý vznikol a nakrúcal sa v Štiavnici.

Čomu sa venujete v súčasnosti a s kým spolupracujete?

Je ťažké sklbiť rolu matky s režírnou profesiou, ktorá si vyžaduje mnoho sústredeného času. Minulý rok som sa pustila do projektu, s ktorým sme potom veľa cestovali a pochopila som, že kým sa opäť pustím do aktívnej divadelnej práce, budem musieť ešte chvíľu počkať. Momentálne sa venujem hlavne písaniu scenárov pre televíziu a rozhlas.

V čom vidíte prednosti života v Štiavnici?

Zbožňujem, že je tu všetko blízko, nielen miesta, ale aj ľudia. To sa vám vo veľkom meste nestane. Tu sa zdravíte aj s bezdomovcami, viete, kde býva ktorá pani predavačka a čo pestuje

a kým odprevádzate dieťa do školy, pozdravíte aspoň desať ľudí. Mám rada, že nemusím nikomu telefonovať, stačí vyjsť von a vždy niekoho stretnem. Je úžasné byť tu matkou, pretože na každom rohu stretnem ďalšiu matku. Deti vyrastajú v prirodzenej komunite a my mamy môžeme tiež spoločne tráviť čas. Jednoznačne by ma však potešilo aspoň jedno ihrisko v centre mesta. Je absurdné, že tu nie je ani jedno jediné!

Ako sa Vám darí sklbiť prácu a život na dvoch rôznych miestach?

Do Bratislavy chodím trikrát do roka. Písať scenáre dokážem aj na diaľku, pri zložitejších projektoch si s kolegami skajpujem a funguje to výborne. Keď robím divadlo, pritiahnem si ľudí sem. Našťastie, do Štiavnice každý rád chodí, nie je ťažké presvedčiť hercov a ďalších spolupracovníkov, aby sem prišli tvoriť.

Za rozhovor ďakujem
Zuzana Paškayová

foto: Biela skrinka, zdroj: M.M.

Nový kultúrny priestor na Červenej Studni

Pre plánovaný projekt Mesto kultúry 2019 a jeho kultúrne aktivity vznikla nová príležitosť v podobe priestoru situovaného v prírodnom prostredí lokality Červená Studňa.

Ako Občianske združenie NAD TÝM – Červená Studňa, o.z., založené v roku 2017, sme od Mesta Banská Štiavnica získali do dlhodobého prenájmu objekt bývalej hájovne na periférii mesta, v oblasti uzlov dopravných aj turistických trás v sedle Červená Studňa. Po šiestich mesiacoch prác za pomoci dobrovoľníkov, priateľov a rodiny sa nám podarilo otvoriť INFO – BUFET. Je vybavený verejným sociálnym zariadením pre návštevníkov lokality, pódium, ohniskom, hojdačkami a sedením pre návštevníkov. Naším cieľom je vytvoriť priestor pre kultúru v jedinečnom prírodnom prostredí, určenom na

zdieľanie, kultúrny oddych, tvorbu a vyjadrenie sa prostredníctvom kladenia otázok a hľadání odpovedí vo forme prednášok, diskusií, workshopov, dielní, predstavení, výstav a koncertov. Chceme využiť túto turistickú lokalitu na to, aby sa okoloidúci Štiavničania či turisti mohli mimovoľne, pri posedení v bufete, stretnúť s kultúrou a umením. Zapojili sme sa tiež do projektu Mesto kultúry 2019.

Už v mesiaci jún, júl, august a september je plánovaná výstava fotografií, koncert, a vzdelávacie aktivity týkajúce sa prírodného staviteľstva. Výtvarník Ján Viazanička pripravil pre nás miestne špecifický reliéf pod názvom Premýšľam nad tým., ktorý umiestnil na štítovú stenu bývalej hájovne. Je to veľkorozmerný obraz (cca 8 x 3,5 m), vytvorený z nájdených (readymade) výukových magnetiek. Zobrazuje príbehy inšpirované súčasnou spoločnosťou – príbehy tvoriace celok, príbehy týkajúce

sa Banskej Štiavnice, príbehy o nás všetkých, príbehy, ktoré nás nútia premýšľať.

Ján Viazanička taktiež pre nás pripraví procesúalnu site-specific inštaláciu svojho fotografického dokumentárneho projektu Dovoľte si doma / Holidays Home, ktorej vernisáž bude v piatok 13.07.2018 o 18:00. Výstava bude sprístupnená divákovi denne od 14.07. do 19.08. 2018 v čase od 10 h. do 17 h. Fotografie prinášajú autorskú výpoveď, pozastavenie sa nad

foto: Info – Bufet,
zdroj: A. Grusková

spôsobom, akým trávime voľný čas.

Tento rok pokračujeme vo zveľaďovaní prostredia, čistení od nelegálnej skládky v príľahlom lese hájovne a budovaní ďalších miest na sedenie. Budeme radi, ak nás navštívite. Ukážeme Vám naše „malé“ víťazstvá a veľké výzvy, ktoré nás čakajú.

Členovia o.z. NAD TÝM

← 1

EX-TRÉMISTI – hrdinovia, ktorí stratili strach

Špeciálny projekt pre tínedžerov! Autorská divadelná inscenácia o dvojakých hrdinoch. O tých, ktorí stratili trému = strach a konajú bez zábran a o tých, ktorí stratili trému = strach a konajú odvážne a čestne. Inscenáciu vytvoria autentické príbehy mladých ľudí, ktorých skutky sú naozaj hrdinské (napr. Z. Hlávková) v kontraste s frustrovanými antihrdinami (napr. M. Mazurek). Do procesu tvorby budú zapojení aj miestni študenti základných a stredných škôl. Jednu postavu inšpirovala aj Štiavničanka, mladá aktivistka, Ema Rajčanová (19), ktorá založila aj Iniciatívu Kvety demokracie.

*FITTING alebo Živí ľudia
v neživom priestore*

Medzinárodný rozmer projektu tvorí aj site-specific inštalácia s pohybovou performanciou o rozdelení historického centra a nesúrodnej post-socialistickej periférie.

Zámerom je prepojiť tieto dve kultúrne oddelené časti Banskej Štiavnice a ich rozdelených obyvateľov. Chceme priviesť občanov periférie do kultúrne bohatého centra a oživiť ich záujem o svoje mesto. Dielo vznikne počas rezidencie v spolupráci 5 tanečníkov z bansko-bystrického regiónu a 4 performerov z rakúsko-francúzskej skupiny CIE WILLI DORNER pod vedením medzinárodne uznávaného choreografa.

Viac ako 6 mesačný aktívny proces prípravy projektu Banská Štiavnica Mesto kultúry 2019 bol plný náročných výziev a úloh. Hľadanie spoločnej komunikácie i pochopenia medzi mestom a nezávislou kultúrou malo rôzne fázy aj tvorivé

konflikty. Obe strany však dokázali vyjsť zo svojich zabehnutých komfortných zón či pohodlia. Úspech je tak výsledkom vzájomného rešpektovania rozličných názorov a obetovania svojho času a energie aj vo chvíľach, kedy sme mohli dať prioritu našim osobným či iným pracovným povinnostiam. Ďakujeme kolegovi, ktorí tak tiež urobili.

„Milí Štiavničania. Projekt Renovácia identity je o vás a pre vás. Veríme, že aj vy prekonáte zbytočný strach, prekročíte prah svojich domovov a otvoríte sa novým zážitkom a kontaktom so súčasným umením. Stretnete tam sami seba, svojich blízkych i svoje nové, lepšie mesto = lepšie miesto pre život. Môžete tak urobiť už 28. – 30. septembra 2018 na Festivale AMPLIŇON.“

Jana Mikitková & Ján Fakla
www.and-theatre.art

Almázia

Špeciálna príloha pri
príležitosti kandidatúry
Banskej Štiavnice na titul
Mesto kultúry 2019.

Zodpovedný redaktor:
Zuzana Paškayová

Autori príspevkov:
Z. Paškayová,
J. Mikitková,
J. Fakla,
OZ Nad Tým

Návrh designu: I. Palečková,
Grafické spracovanie: M. Sisková

Vydavateľ: Mesto Banská Štiavnica.
Samostatne nepredajné.

Hlavný partner
projektu

Tento projekt bol podporený z verejných zdrojov poskytnutých Fondom na podporu umenia. Príloha reprezentuje výlučne názor autorov a fond nezodpovedá za obsah publikácie.